

LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN ERASMUS ÖĞRENCİ ÖĞRENİM HAREKETLİLİĞİ PROGRAMI'NA İLİŞKİN FARKINDALIKLARI VE TUTUMLARI¹

UNDERGRADUATE STUDENTS' AWARENESS AND ATTITUDES REGARDING ERASMUS STUDENT MOBILITY PROGRAM

Aslıhan SABAN² - Selin ÇENBERCİ³ - Engin ÇENBERCİ⁴

Öz

Bu çalışmanın amacı, Lisans Öğrencilerinin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programı'na ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemek ve tutumlarını farklı değişkenler açısından ortaya koymaktır. Araştırma evrenini 2015–2016 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesindeki lisans öğrencileri oluştururken, örneklem Fakültenin dokuz farklı bölümde öğrenim gören toplam 724 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Yapılan çalışmanın sonucunda, lisans öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programı hakkındaki farkındalıklarının çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programına ilişkin tutumları cinsiyet dışındaki tüm değişkenler için anlamlı şekilde farklılık göstermiştir. Son olarak, Üniversite Erasmus Koordinatörlüğüne iletilmek üzere öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programı'na dair tutumlarını ve farkındalıklarını artıracakları düşünülen öneriler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erasmus Programı, Lisans Öğrencileri, Öğrenci Öğrenim Hareketliliği

Abstract

The purpose of this study is to determine the awareness levels of the undergraduate students about the Erasmus Student Learning Mobility Program and to show their attitudes in terms of different variables. The research population consists of 724 undergraduate students studying in nine different departments of Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Education Faculty in 2015-2016 academic year. As a result of the research, it was determined that undergraduate students' awareness about Erasmus Student Mobility Program is very low. In addition to this, the students' attitudes towards the Erasmus Student Mobility Program differed significantly for all variables except gender. Finally, the proposals considered to increase the level of awareness and attitudes of the students about the Erasmus Student Mobility Program in order to be communicated to the University Erasmus Coordinator.

Keywords: Erasmus Program, Undergraduate students, Student Mobility

¹ Bu çalışma NEÜ BAP Koordinatörlüğünün 161210012 numaralı projesi tarafından desteklenmektedir.

² Doç.Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Bilgisayar Teknolojileri Eğitimi Bölümü, aslihansaban@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-8529-046X

³ Dr.Öğr.Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Matematik Eğitimi Ana Bilim Dalı, scenberci@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4025-7823

⁴ Dr., Milli Savunma Bakanlığı, engincenberci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7429-502X

1. GİRİŞ

Küreselleşme, dünyanın küçülmesi ve bir bütün olarak dünyalı bilincinin oluşmasıdır (Robertson, 1999). Dünyadaki küreselleşme; bilgi, teknoloji ve ekonomi gibi birçok alanı ilgilendiren bir olgu olup, artan rekabet koşulları ülkelerin farklı alanlarda işbirliği yapmasının önemini artırmış ve yıllar geçtikçe bu gelişmelere bağlı olarak Avrupa Birliği ve benzeri organizasyonlar kurulmuştur. Avrupa Birliği (AB); yirmi yedi Avrupa ülkesinden oluşmakta olup, üyelerin ortak olarak sorun çözmeye çalıştıkları, bilgi ve teknolojilerini birlikte değerlendirerek geliştirmeye çalıştıkları bir siyasi ve ekonomik entegrasyondur (Sağlam vd., 2011). AB'nin orijinal antlaşma metinlerinde eğitim ifadesi bulunmamakla birlikte 1974 yılında AB Konseyi diploma, sertifika ve formal nitelikleri ifade eden diğer belgelerin karşılıklı olarak tanınması için bir karar almış ve bu karar sayesinde yükseköğretim diploması sahibi olan her AB vatandaşı herhangi bir AB üyesi ülkede mesleklerini icra edebilme hakkı kazanmıştır. Avrupa Birliği her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da Avrupa vatandaşlığı kavramını ön plana çıkarmıştır. Uluslar eğitimle birlikte kültür, ekonomi ve siyaset alanlarında kendi aralarında ilişkiler kurmuşlar ve anlaşmalar yapmışlardır (Türkoğlu, 2005).

Avrupa Birliği, yükseköğretim ile ilgili ilk adımı 1998 yılında Sorbonne deklarasyonu ile atmıştır. 1998 yılında Birleşik Krallık, İtalya, Almanya ve Fransa adına yetki verilmiş bakanlar tarafından imzalanan edilen Sorbonne bildirgesinde; yükseköğretimdeki farklılıkların kabul gördüğü bir Avrupa fikrinin, Avrupa ve Avrupa dışındaki ülkeleri de içine alarak birçok ülkede öğrenim, öğretimde hareketlilik ve işbirliği hareketlerini desteklemenin gerekliliğinin bilincine varıldığı ifade edilmiştir. Avrupa Üniversiteleri ise, vatandaşları için sürekli değişen ve gelişen bir eğitim yolunda dünyadaki pozisyonlarını güçlendirmeyi hedeflediklerini ifade etmişlerdir (Sorbonne Bildirgesi, 1998).

Bilgi Avrupası yaratma temel hedefiyle, ülkelerin yükseköğretim programlarını AB ülkeleriyle uyumlu olacak şekilde düzenlemeyi amaçlayan Bologna Süreci ise 1999 yılında otuz bir ülkenin eğitim bakanlıklarınca hazırlanarak başlamıştır. Bologna süreci, 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen bir süreç olmuş ve hedef olarak yükseköğretim sisteminin kendine özgü farklılıklarını muhafaza ederek birbirleriyle uyumlu hale getirmeyi amaçlamıştır (YÖK 2010). Türkiye ise Bologna sürecine 2001 yılında Prag'da yapılan toplantı ile dahil olmuş, ardından Bologna ilkelerini bütünüyle benimsemiş ve uygulamaya başlamıştır. Bologna süreci yükseköğretim sistemlerinde yapısal değişiklikler gerektiren uygulamalar tavsiye etmektedir. Bu kapsamda, YÖK ve üniversite yönetimleri tarafından üniversitelerde AB koordinatörlükleri, AB programları birimleri ve ERASMUS koordinatörlükleri kurulmuştur (Korkut and Mızıkacı, 2008).

Erasmus programının ismi 1456-1635 yılları arasında yaşamış olan Hollandalı rönesans dönemi filozof ve dilbilimcisi Desiderius Erasmus'dan gelmektedir, resmi adı ise üniversite öğrencilerinin hareketliliği için eylem programıdır. Erasmus programı; üniversiteler arası işbirliğini teşvik eder, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'daki üniversitelerle değişimini sağlayarak programa katılan ülkelere alınan eğitim kredilerinin akademik olarak tanınmasını sağlamaktadır ve bu amaçla Avrupa kredi transfer sistemi AKTS geliştirilmiştir. Erasmus öğrenci değişim programı, öğrencilere bir yükseköğretim programında 3-12 aylık sürelerle eğitim olanağı vererek masraflarına destek sağlamaktadır. Avrupa öğrencilerinin hareketliliğine yönelik olan Erasmus programı, Avrupa Birliği ülkeleri ile aday ülkelerin yükseköğretim kurumları arasındaki işbirliğini geliştirmek ve eğitim kalitesini artırmak amacıyla 1987 yılında başlatılmış, Türkiye ise bu programa 2004 yılında dahil olmuştur. Erasmus programında, yaşam boyu öğrenme hareketliliğini gerçekleştirme, eğitim ve öğretimde kaliteyi artırma, eşitlik, sosyal bağlılık ve etkin vatandaşlığa teşvik etme ve

eğitimin tüm basamaklarında yer alan yaratıcılık ve yenilikçiliği artırma amaçları ön plana çıkmaktadır (EU Council 2009).

Erasmus programı; öğrenci değişimi, öğretim elemanı değişimi, değişimin organizasyonu, Avrupa Kredi Transfer Sistemi ve diploma eki, yoğun programlar, program geliştirme, akademik uzmanlık ağları ve yoğun dil hazırlama kursları olmak üzere toplam sekiz faaliyet alanından meydana gelmektedir (Kasalak 2013). Ayrıca, Avrupa Birliği içinde öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğinde artış sağlamayı ve üniversiteler arası işbirliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda birliğe üye ülkeler, üniversiteler arasında işbirliği aracılığıyla eğitim kalitesinde artış sağlayarak Avrupa Birliğinde rekabet gücünü geliştirmeye yönelik istekleri desteklemektedir. Erasmus öğrenci değişim programı, öğrencilere karşılıksız burs vererek ekonomik kısıtlılıklar nedeniyle yurtdışında eğitim imkânı yakalayamayan öğrencilere güzel bir fırsat sunmakta, aynı zamanda Avrupa bilincini ve AB vatandaşlığı anlayışını gençlere kazandırmayı amaçlaması yönüyle de öne çıkmaktadır (Toprakçı, 2004). Mutlu (2011), yaptığı çalışmada farklı kültürlerle tanışan ve ön yargılarından kurtulan Erasmus öğrencilerinde uluslararası dayanışmanın güçlendiğini gözlemlemiştir. Yine Mutlu (2013)'e göre; Erasmus programının en önemli özelliği olarak öğrencilerin hem akademik kazanımlarına hem de kişisel gelişim kazanımlarına olan katkısı olduğunu ifade edebiliriz. 2014 yılında öğrenci öğrenim hareketliliği yanına staj hareketliliği, ders verme hareketliliği yanına ise personel eğitim hareketliliği eklenmiş ve sonuç olarak akademik personele ilave olarak idari personelin de programa katılımı sağlanmıştır. Türkiye, Erasmus programına 2004 yılında katılmış olmasına rağmen katılım oranı gün geçtikçe artmaktadır. 2004-2005 öğrenim yılında program kapsamında giden öğrenci sayısı 1142 iken 2010-2011 yılları arası giden öğrenci sayısı 10095'tir (Erasmus Programı Hareketlilik Faaliyeti İstatistikleri 2010-2011:24). 2011 yılı verilerine göre ise, Türkiye'den 129 üniversite Erasmus programı içerisinde yer almaktadır (Erasmus Programı Hareketlilik Faaliyeti İstatistikleri 2010- 2011:11-13).

Süngü (2010), yaptığı çalışmada yükseköğretimin Avrupa Birliği politikalarına girmesi ve bundan sonraki aşamada onu izleyen süreci anlatmıştır. Demirer (2015), yaptığı çalışmada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sistemindeki personelin Erasmus öğrenim verme ve alma hareketliliğine katılımını nicel veriler kullanarak araştırmış, sonuç olarak Açıköğretim personelinin bu konuda bilgilendirmeye ve güdülenmeye ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur. Kasalak (2013) yaptığı çalışmada, Akdeniz Üniversitesinde çalışan ve önceki yıllarda öğretim elemanı değişim programına katılan yedi öğretim elemanın bu programdaki ulaşım, beslenme, karşılaşılan sorunlar hakkındaki görüşlerini ve önerilerini belirlemek amacıyla frekans analizi tekniğini kullanmıştır. Sonuç olarak, programa katılanların yabancı dil, beslenme, ulaşım ve iklim yönünden sıkıntılar yaşadığı ancak yabancı dil gelişimi, farklı kültürleri tanıma, eğitim sistemini tanıma yönünden fayda sağladığını ortaya koymuştur. Atalay (2007), yaptığı çalışmada, Erasmus programının eğitim niteliklerine önem veren, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği yüksek, birbirleri ile uyumlu eğitim ve araştırma etkinlikleri olan, iç/dış ortakların katılımı ile sürekli denetleyen ve izleyen bir Avrupa Yükseköğrenim alanı oluşturduğundan bahsetmiştir. Orhan (2005), AB sürecinde eğitimin ülke geneline eşit şekilde ulaştırılmasının ülkenin kalkınması ve büyümesine olumlu etkileri olacağını ve insanın eğitilmiş hale getirilmesinin ekonomiyi güçlendirmedeki en önemli etken olduğunu ifade etmiştir.

Aslan ve Jacobs (2014), yaptıkları durum çalışmasında Ankara Üniversitesinde Erasmus değişim programına katılan öğrencilerin yurtdışındaki deneyimlerini, bu programa katılma nedenlerini, gittikleri yerlerde yaşadıkları iyi uygulamaları ve uygulamalar arasındaki farklılıkları ülkeler bazında belirlemişler, sonuç olarak Erasmus programının hedefine vardığını belirtmişlerdir. Özden (2013) tarafından Giresun Üniversitesinden Erasmus

programı aracılığıyla öğrenim görmek için yurtdışına giden öğrencilerin programa ilişkin görüşlerini, gidecek olan diğer kişilere önerilerini içeren “Yükseköğretim kurumlarında Erasmus programının değerlendirilmesi” isimli çalışmada nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrenciler gittikleri üniversitelerin sağlık, beslenme, barınma sosyal, kültürel olmak üzere her noktada memnun kaldıklarını ifade etmişler, ayrıca farklı kültürlerle karşılaşma olanağına imkan sağlandığını da ifade etmişlerdir. Kurulgan ve Yörü (2013), yaptıkları çalışmada Erasmus öğrenci hareketliliği programı ile Anadolu Üniversitesine gelen 74 öğrencinin kütüphane kullanıcılarına sunulan hizmetlere yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemeye çalışmışlar, sonuç olarak öğrencilerin büyük bir kısmının kütüphane hizmetlerinden memnuniyet duyduğunu belirlemişlerdir.

Özdemir ve Kafkas (2010), çalışmalarında Üniversite öğrencilerinin Erasmus programına ilişkin farkındalık ve tutumlarını incelemiş, sonuç olarak Fen-Edebiyat, İktisat ve Mühendislik Fakülteleri öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenme hareketliliği programına ilişkin tutumlarının Eğitim, Hukuk ve Veterinerlik Fakültesi öğrencilerine oranla daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Önder ve Balcı (2010) çalışmalarında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının 2007 yılında programdan yararlanan Türk öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı'nın öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu tespit etmişlerdir. Kabakçı ve Şimşek (2015), Erasmus hareketliliğindeki asıl amacın kültürlerarası etkileşimleri artırmak ve Avrupalı kimliği oluşturmaya katkı sağlamak şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle yaptıkları çalışmada dijital anlatım atölyesinden çıkmış olan dijital hikayelerden seçilen anlatılar aracılığıyla bireylerin Erasmus değişim programı deneyimlerini incelemeyi amaçlamışlardır. Yağcı vd. 2007 yılında yaptığı çalışmada Hacettepe Üniversitesinden Erasmus Öğrencisi olarak yurtdışına giden 75 öğrenciye "Hacettepe Erasmus Öğrenci Anketi (HERÖG)" uygulanmış ve öğrencilerin günlük yaşam, akademik yaşam ve öğrenci destek hizmetleri konusunda beklentilerinin karşılandığı ancak bazı yönlerden beklentisi karşılanmayan öğrenci sayısının da dikkate değer olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmanın Erasmus programının amacına ulaşmış ve ulaşmadığının değerlendirilmesi açısından son derece önem taşıdığı değerlendirilmektedir. İltter (2013), Erasmus öğrenci hareketliliği programının üniversite öğrencilerinin bakış açılarını değiştirip değiştirmediğini ve farklı ülkeler hakkında kültürel ve dilsel farkındalıklarını artırıp artırmadığını konusunu araştırmak amacıyla Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Bölümünden Erasmus programına dahil olan 20 öğrenciye yarı yapılandırılmış nitel araştırma tekniğini kullanarak yaptığı çalışmanın sonucunda değişim programına katılanların olumlu kazanımlar elde ettikleri sonucuna varmıştır. Dolga vd. (2014), yaptıkları çalışmanın sonucunda Erasmus programı ile başka ülkelere giden bireylerin öz güvenlerinin yükseldiğini, bilgi ve becerilerinde artış olduğunu ve akademik olarak kendilerini geliştirmiş olduklarını gözlemlemişlerdir. Arnt (1984) ve Saliba (1995) yaptıkları çalışmalarında farklı kültürlerde yaşamının öğrencilerin bakış açısına olumlu etkileri olduğunu ve onların hoşgörülü bireyler olmasına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Kealey (1990), yaptığı araştırmada farklı ülkelerde yaşama fırsatı olan bireylerin empati yeteneklerinin ve farklı düşünme becerilerinin geliştiğini ifade etmektedir. Bununla beraber, kültürel farkındalık ve çok dillilik ortamının daha etkili ve kolay dil öğrenmeyi sağladığını da belirtmiştir. Daloğlu (2012), gerçekleştirdiği çalışmada Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Erasmus öğrenci değişim programına katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyelerini incelemiş ve yüksek olmadığını tespit etmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde, genel olarak yapılmış çalışmaların Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına katılan öğrencilerin tecrübe ve görüşlerini içeren çalışmalar olup, Erasmus farkındalığı ve tutumları ile ilgili yapılmış çok az çalışma olduğu ortaya

çıkmiştir. Bu çalışmaların tamamına yakını ise uzun yıllardır faaliyet gösteren üniversitelerde yapılmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesi yeni kurulmuş bir üniversite olması itibarıyla, bu çalışmada üniversitenin Erasmus programıyla ilgili eksiklikleri tespit etmek ve üniversitenin ilgili birimlerini bilgilendirmenin büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle yeni kurulmuş Necmettin Erbakan Üniversitesi öğrencilerinin bu programa ilişkin yeterince bilgiye sahip olup olmadıkları ve aynı zamanda bu programa yönelik nasıl bir tutum geliştirdiklerinin tespiti konunun önemini arttırmaktadır.

Bu çalışmada, Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin, Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliğine ilişkin ne düzeyde bilgi sahibi oldukları ve tutumlarının nasıl oldukları, buradan hareketle Eğitim Fakülteleri bünyesinde bu hareketliliğin artırılması için neler yapılabileceğine ilişkin görüş ve öneriler sunmak amaçlanmaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda; bu çalışma yeni kurulan bir üniversite olan NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin Erasmus farkındalığını ortaya çıkararak, gerekli tedbirlerin alınması ve farkındalığın artırılması için ilgililere ışık tutması beklenmektedir. Bu amaçla Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin, Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliğine ilişkin farkındalıkları ve tutumları nasıldır? araştırma sorusu olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada cevap aranan alt sorular aşağıdaki gibidir;

1. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı farkındalıkları nelerdir?
2. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına yönelik tutumları nasıldır?
3. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları cinsiyete göre değişmekte midir?
4. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları sınıflarına göre değişmekte midir?
5. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları öğrenim gördükleri bölümlere göre değişmekte midir?
6. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları yabancı dil seviyelerine göre değişmekte midir?
7. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları yurtdışında bulunma durumuna göre değişmekte midir?
8. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları mezun oldukları liselere göre değişmekte midir?

2. YÖNTEM

Lisans öğrencilerinin “Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programına” ilişkin farkındalıklarını ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, Büyüköztürk vd.’ne (2014) göre bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar şeklinde ifade edilmekte, Karasar’a (2008) göre ise “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” şeklinde belirtilmektedir. Tarama modelinde; araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır.

2.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem seçiminde, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Eğitim Bilimleri, Güzel Sanatlar Eğitimi, İlköğretim, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Özel Eğitim, Türkçe Eğitimi ve Yabancı Diller Eğitimi Bölümleri olmak üzere dokuz farklı bölümde öğrenim gören lisans öğrencileri arasından seçkisiz örnekleme (tesadüfi) yoluyla birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda uygulanan ölçek 1000 öğrenciye uygulanmış ancak dönüt alınan 724 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Bu çalışmada evrenimizden herkese eşit seçilme hakkı verilmiş, gönüllülük esasını dikkate alınarak katılmak isteyen öğrenciler örneklemimizi oluşturmuştur.

2.2.Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri Özdemir ve Kafkas (2010) tarafından geliştirilen “Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliğine İlişkin Üniversite Öğrencilerinin Farkındalıkları ve Tutumları” isimli ölçekle toplanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler: (1) Kişisel bilgilere ilişkin maddeler, (2) Öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği ile ilgili farkındalıklarını belirlemeye yönelik sorular ve (3) “Öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği” ile ilgili tutumlarını belirlemeye ilişkin maddelerdir (Özdemir ve Kafkas, 2010). 2. Bölüm Öğrencilerin Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği ile ilgili farkındalıklarını belirlemek için Erasmus programı hakkında ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını içeren 8 sorudan oluşmaktadır. Üçüncü bölümde ise tutumlarını belirlemeye yönelik Likert tipli ölçek soruları bulunmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Erasmus Programının amaçları ve kapsamındaki araştırmalar yapılarak yirmi iki maddelik taslak bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ölçme aracının kapsam geçerliği için uzman görüşleri alınarak ölçekteki maddelerden bir kısmı çıkartılmış ve gerekli düzeltmeler yapılarak on dört maddeye indirgenmiştir. Yapı geçerliği için yapılan faktör analizinin uygunluğu sonucunda yapılan KMO ve Bartlett Testi analizleri sonucunda KMO değerinin ,814 ve Bartlett Testi değerinin de 688,656 ($p < .000$) olarak bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin tek faktörde toplandığı ve açıklanan toplam varyansın 47,561 olduğu tespit edilmiştir. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri ise .430 ile .674 arasında bulunmuş olup geçerlik çalışmaları yapılan ölçeğin tümüne ilişkin elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ($\alpha = .84$) elde edilmiştir. Bu da, ölçeğin güvenilirliğinin yüksekliğini ifade etmektedir.

2.3.Verilerin analizi

Araştırmada verilerin analizi öncelikle, aritmetik ortalama, yüzde, frekans ve standart sapma değerleri hesaplanması ile başlamıştır. Elde edilen bu değerler tablolar halinde verilerek yorumlar yapılmıştır. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programında farklı değişkenlerle tutumları arasında anlamlı düzeyde farklılık olup olmadığını belirlemede bağımsız gruplar *t* testi, üç ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA testi bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini analiz etmek için kullanılır (Büyüköztürk, 2018). Anlamlı farklılığın yönünü ortaya çıkarmak için LSD testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına ilişkin farkındalıkları ve tutumlarının incelenmesi amacıyla ait alt sorular cevaplandırılmış ve bunları içeren tablolar verilmiştir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı farkındalıkları nelerdir? şeklindeki birinci alt soruya ait bulgular Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 1. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarına ilişkin görüşleri

	f	%
1.Hiç bilgi sahibi değilim	127	17,6
2.Çok az bilgi sahibiyim	441	60,9
3.Yeterince bilgi sahibiyim	137	18,9
4.Tam bilgi sahibiyim	19	2,6
Toplam	724	100

Öğrencilerin %60,9’u (441) yani yaklaşık üçte ikisi Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı hakkında çok az bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Öğrencilerin %17,6’sının (127) ise hiçbir bilgisi yoktur. Öğrencilerin %21,5’i (156) Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı hakkında yeterince bilgi sahibi veya tam bilgi sahibi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuçlara baktığımız zaman öğrencilerin neredeyse dörtte üçünün bu program hakkında çok az bilgi sahibi olduklarını ya da hiç bilgi sahibi olmadıklarını ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç da, öğrencilerin bu programla ilgili farkındalıklarının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programını Türkiye’de hangi kurumun yürüttüğünü bilme durumlarına ilişkin bulgular

	f	%
1.Evet	167	23
2.Hayır	557	77
Toplam	724	100

Öğrencilerin %77’si (557) yani yaklaşık dörtte üçünden biraz fazlası Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programını hangi kurumun yürüttüğünü bilmemektedirler. Hangi kurum tarafından yürütüldüğüne biliyorum diyenlerin oranı ise %23 olup toplam çalışmaya katılan öğrencilerin dörtte birinden daha düşüktür.

Tablo 3. Lisans öğrencilerinin üniversite çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin görüşleri

	f	%
1.Evet	65	9
2.Hayır	204	28,2
3.Bilgim yok	454	62,8
Toplam	723	100

Öğrencilerin %62,8’inin (454) üniversite çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip

düzenlenmediği hakkında herhangi bir bilgisi olmadığı görülmektedir ki bununla birlikte öğrencilerin %28,2'si (204) üniversite çapında Erasmus programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenmediğini, sadece öğrencilerin %9'u (65) üniversite çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programını anlatan bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlendiğini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Lisans öğrencilerinin fakülte veya bölüm çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin görüşleri

	f	%
1.Evet	53	7,4
2.Hayır	217	30
3.Bilgim yok	451	62,6
Toplam	721	100

Öğrencilerin %62,6'sının (451) fakülte veya bölüm çapında Erasmus programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip düzenlenmediği hakkında herhangi bir bilgisi yoktur. Öğrencilerin %30'u (217) Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programını anlatan fakülte veya bölüm çapında toplantı yada seminer düzenlenmediğini söylerken %7,4'ü (53) düzenlendiğini belirtmiştir.

Tablo 5. Lisans öğrencilerinin öğretim üyelerinden bu program hakkında bilgi alıp almadıklarına ilişkin görüşleri

	f	%
1.Evet	187	26
2.Hayır	289	40
3.Bilgim yok	246	34
Toplam	722	100

Öğrencilerin sadece %26'sı (187) yani yaklaşık dörtte biri öğretim üyelerinden bu program hakkında bilgi alabildiklerini söylemişlerdir. Geriye kalan dörtte üçlük kısmı da bu konu ile ilgili bilgileri olmadığını ya da öğretim üyelerinden Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği program hakkında bilgi alamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Lisans öğrencilerinin üniversitelerinde bu programla ilgilenen bir birim olduğunu bilip bilmediklerine ilişkin görüşleri

	f	%
1.Evet	319	44,2
2.Hayır	116	16
3.Bilgim yok	287	39,8
Toplam	722	100

Öğrencilerin %44,2'si (319) yani yarıya yakını üniversitelerinde Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgilenen bir birim olduğunu bilmektedirler. Öğrencilerin

geriye kalanı ise Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir birim olduğundan haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 7. Lisans öğrencilerinin üniversitelerinde Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile yurtdışına giden bildikleri öğrenci olup olmadığına ilişkin görüşleri

	f	%
1.Evet	165	22,8
2.Hayır	300	41,6
3.Bilgim yok	258	35,6
Toplam	723	100

Öğrencilerin %22,8'i (165) yani beşte biri üniversite/fakülte/bölümlerinde tanıdıkları/bildikleri Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrenci olduğunu söylemişlerdir. Geriye kalan öğrencilerin %77,2'si ise üniversitelerinde Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile yurtdışına giden bildikleri öğrenci olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına katılma konusunda kendilerini hangi düzeyde yeterli gördüklerine ilişkin bulgular

	f	%
1.Hiç yeterli değilim	162	22,5
2.Az yeterliyim	230	31,9
3.Kısmen yeterliyim	233	32,4
4.Oldukça yeterliyim	69	9,6
5.Çok yeterliyim	26	3,6
Toplam	720	100

Tablo 8'de görüldüğü üzere öğrencilerin %22,5'si (162) hiç yeterli olmadıklarını, %31,9'u (230) ise az yeterli olduklarını söylemişlerdir. Yine öğrencilerin %3,6'sı (26) kendilerini çok yeterli ve %9,6'sı oldukça yeterli (69) görmektedirler. Bununla birlikte geriye kalan %32,4'ü (233) öğrenci Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına katılma konusunda kendilerini kısmen yeterli görmektedirler.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programında karşı tutumları nasıldır? alt sorusuna ait bulgular, lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına yönelik tutumlarının genel olarak olumsuz düzeyde olduğunu bize göstermektedir ($\bar{X}=2,59$).

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programında tutumları cinsiyete göre değişmekte midir? alt sorusuna ait bulgular Tablo 9' da verilmiştir.

Tablo 9. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı cinsiyete göre tutumlarına ait bulgular

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
1.Kız	460	2,59	,83	0,125	0,9
2.Erkek	258	2,59	1,01		

Tablo 9'a bakıldığında öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programı'na yönelik genel tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmektedir ($t(718)=0,125, p>0,05$).

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları sınıf düzeylerine göre değişmekte midir? alt sorusuna ait bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili tutumlarının sınıfları yönünden karşılaştırılmasına yönelik bulgular

Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı Fark (LSD)
1.Birinci sınıf	434	2,57	0,82			
2.İkinci sınıf	95	2,67	0,90			
3.Üçüncü sınıf	132	2,61	0,97	2,239	0,032	2-1, 2-4, 3-4
4.Dördüncü sınıf	72	2,50	1,11			
Toplam	733	2,58	0,95			

Tablo 10'a bakıldığında, öğrencilerin tutumlarının öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı anlaşılmaktadır ($F(733)=2,239, p<0,05$). Yapılan LSD testinin sonuçlarına göre, ikinci sınıfların Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına göre tutumları birinci ve dördüncü sınıflara göre daha anlamlıdır. Bununla birlikte üçüncü sınıfların tutumları dördüncü sınıflara göre daha anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları öğrenim gördükleri bölümlere göre değişmekte midir? alt sorusuna ait bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili tutumlarının öğrenim gördükleri bölümlere göre karşılaştırılmasına ait bulgular

Bölümler	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı Fark (LSD)
1. Bilgisayar ve Öğret.Tekn. Eğit. Bölü	93	2,59	0,99			
2. Eğitim Bilimleri Bölümü	10	2,34	1,01			
3. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	64	2,46	1,05			
4. İlköğretim Bölümü	174	2,58	0,75			1-2, 1-3, 4-2,
5. OFMA Eğitimi Bölümü	70	2,62	0,84	3,28	0,00	5-2, 6-2, 8-2,
6. OSA Eğitimi Bölümü	34	2,68	0,90	2	1	4-3, 5-3, 6-3,
7. Özel Eğitim Bölümü	68	2,53	0,90			8-3, 8-4, 8-7
8. Türkçe Eğitimi Bölümü	168	2,67	0,91			
9. Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	33	2,54	0,85			
TOPLAM	714	2,59	0,91			

Tablo 11'e bakıldığında Erasmus öğrenci öğrenim Hareketliliği Programı'na ilişkin öğrencilerin tutumların bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($F(714)=3,282$, $p<0,05$). Buna göre Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümünün Eğitim Bilimleri ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne göre, İlköğretim Bölümünün Eğitim Bilimleri Bölümüne ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne göre, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Türkçe Eğitimi Bölümlerinin Eğitim Bilimleri Bölümüne göre, Türkçe Eğitimi Bölümünün Güzel Sanatlar Eğitimi, İlköğretim ve Özel Eğitim Bölümlerine göre anlamlı farklılıkları vardır. Bununla birlikte İlköğretim, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi ve Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümlerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümüne göre tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları yabancı dil seviyelerine göre değişmekte midir? alt sorusuna ait bulgular Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili tutumlarının yabancı dil seviyeleri yönünden karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Yabancı dil seviyesi	N	$\bar{X}$	SS	F	P	Anlamlı Fark (LSD)
1. Çok düşük	90	2,56	0,95			
2. Düşük	229	2,63	0,85			
3. Orta	261	2,6	0,92	3,259	0,012	2-4, 2-5, 3-4
4. İyi	90	2,5	0,91			
5. Çok iyi	15	2,41	1,08			
Toplam	685	2,59	0,91			

Tablo 12'ye bakıldığında, öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programı'na ilişkin genel tutumlarında, yabancı dil seviyelerine göre anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($F(685)=3,259$, $p<0,05$). Buna göre, yabancı dil seviyesini "düşük" ve "orta" olarak belirten öğrencilerin tutumlarının yabancı dil seviyesini "iyi" ve "çok iyi" olarak nitelendiren öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Buna ilave olarak yabancı dil seviyesini "orta" olan öğrencilerin, yabancı dil seviyesini "iyi" olarak nitelendiren öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları yurtdışında bulunma durumuna göre değişmekte midir? alt sorusuna ait bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili tutumlarının yurtdışında bulunma durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Yurtdışında bulunma durumu	N	$\bar{X}$	SS	t	p
1. Evet	82	35,08	0,82		
2. Hayır	589	36,47	0,19	-2,255	0,024
Toplam	671	35,77	0,50		

Tablo 13'e bakıldığında öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programına ilişkin genel tutumları, yurtdışında bulunma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($F(671)=-2,255$, $p<0,05$). Buna göre, daha önce yurtdışında bulunmayan öğrencilerin yurtdışında bulunan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olması dikkat çekmektedir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına karşı tutumları mezun oldukları liselere göre değişmekte midir? şeklindeki alt soruya ait bulgular Tablo 14'te verilmiştir

Tablo 14. Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili tutumlarının mezun oldukları liselere göre karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Mezun oldukları Lise	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
1. Düz Lise	141	2,62	0,95			
2. Anadolu Lisesi	238	2,6	0,86			
3. Süper Lise	5	2,51	1,14			
4. Anadolu Öğretmen Lisesi	90	2,52	0,86			
	140	2,61	0,91	0,957	0,042	5-4
5. Meslek Lisesi	21	2,61	0,98			
6. Özel Lise	83	2,56	0,93			
7. Diğer:	718	2,59	0,91			
Toplam						

Tablo 14'e bakıldığında, öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programına ilişkin genel tutumlarının, mezun olduğu liseye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini anlaşılmaktadır ($F(718)=0,957$, $p<0,05$). Buna göre Meslek Lisesinden mezun olan öğrenciler Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahiptir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmanın sonucunda araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin %60,9'unun (441) Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı hakkında çok az bilgi sahibi oldukları, öğrencilerin %17,6'sının (127) ise hiçbir bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %77'sinin yani neredeyse dörtte üçünün Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programını hangi kurumun yürüttüğünü bilmediklerini, genel olarak da program hakkında öğrencilerin farkındalıklarının yetersiz olduğunu ifade edebiliriz. Çıkan sonuç Özdemir ve Kafkas'ın (2010) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin %62,8'inin (454) üniversite çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip düzenlenmediği hakkında herhangi bir bilgisi yoktur. Yine aynı zamanda %62,6'lık kısmı oluşturan (451) öğrencinin fakülte veya bölüm çapında Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile ilgili bir bilgilendirme toplantısı veya seminer düzenlenip düzenlenmediği hakkında da herhangi bir bilgisi yoktur. Yine öğrencilerin sadece dörtte birinin Öğretim üyelerinden bu program hakkında bilgi alabildiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin yarıya yakını üniversitelerinde bu programla ilgilenen bir birim olduğunu bilmelerine rağmen sadece beşte biri üniversite/fakülte/bölümlerinde tanıdıkları/bildikleri Erasmus programı ile

yurtdışına giden öğrenci olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun nedeninin Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrenci sayısının azlığından kaynaklandığı söylenebilir. Bu sonuçlara baktığımızda çalışmada öğrencilerin farkındalıklarının son derece düşük olduğu ve üniversite ya da fakültelerde bilinçlendirme toplantılarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına katılma konusunda kendilerini hangi düzeyde yeterli gördüklerine bakıldığında; Öğrencilerin %22,5'i hiç yeterli (162) olmadıklarını, %31,9'u ise az yeterli (230) olduklarını söylemişlerdir. Yine öğrencilerin %3,6'sı kendilerini çok yeterli ve %9,6'sı oldukça yeterli görmektedirler. Bununla birlikte geriye kalan üçte birlik kısım öğrenci kendilerini kısmen yeterli görmektedirler. Bu sonuçlara göre genel olarak Erasmus programına katılma noktasında öğrenciler kendilerini yetersiz görmektedirler. Kendilerine olan güvenlerinin çok düşük olduğu görülmektedir.

Lisans öğrencilerinin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına yönelik tutumlarının genel olarak olumsuz düzeyde olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 2,59$). Bunun Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programının yeni olması ve bu program ile ilgili farkındalık yaratacak bir ortamın olmaması ve dolayısıyla bu konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin Erasmus programı'na yönelik genel tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bu sonuç, erkek ve kız öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına ilişkin tutumlarının aynı yönde olduğunu göstermekte ve Özdemir ve Kafkas'ın (2010) çalışmasındaki sonuçla çelişmektedir.

Cinsiyetdeki bu duruma karşın, öğrencilerin tutumlarının öğrenim gördükleri sınıflara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. İkinci sınıfların Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına göre tutumları birinci ve dördüncü sınıflara göre daha anlamlıdır. Bununla birlikte üçüncü sınıfların tutumları dördüncü sınıflara göre daha anlamlı çıkmıştır. Bu sonuçlara göre ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir. Bu tutumlara bakıldığında ailelerinden yeni ayrılan ve üniversite hayatıyla ilgili daha az deneyime sahip olan birinci sınıf öğrencilerinin ve mezun olma ve atanma telaşı içindeki dördüncü sınıf öğrencilerinin bu programla yurt dışına gitmeye çekindikleri düşünülmektedir. Bu da bize ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin birinci ve dördüncü sınıftaki öğrencilere göre bu programa daha olumlu yaklaştıklarının göstermektedir. Yani ara sınıflardaki öğrencilerin bu tarz durumlarda daha hevesli, daha bilinçli oldukları görülmektedir.

Öğrenim gördükleri sınıfta olduğu gibi, Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programı'na ilişkin tutumların bölümlere göre anlamlı düzeyde farklılaştığını görülmektedir. Buna ilave olarak öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programına ilişkin genel tutumları, yabancı dil düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Buna göre, yabancı dil düzeyini “düşük” ve “orta” olarak belirten öğrencilerin tutumlarının yabancı dil düzeyini “iyi” ve “çok iyi” olarak nitelendiren öğrencilere göre daha olumlu olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde yabancı dil seviyesi “düşük” ve “orta” olan öğrencilerin Erasmus programının yabancı dillerini geliştirmelerine faydalı olacağına inandıkları düşünülmektedir.

Öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği Programına ilişkin genel tutumları, yurtdışında bulunma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Buna göre, daha önce yurtdışında bulunmayan öğrencilerin yurtdışında bulunan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları dikkati çekmektedir. Daha önce yurtdışında bulunmayan öğrenciler, Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının kendilerinin

yabancı dillerini geliştirmelerine fayda sağlayacağına inandıklarını ve farklı bir ülkede yaşamının nasıl bir duygu olduğunu deneyimlemek istediklerini düşündürmektedir.

Öğrencilerin Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programına ilişkin genel tutumları, mezun olduğu liseye göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ki Meslek Lisesinden mezun olan öğrencilerin Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrencilere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmektedir. Meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin uygulamaya dayalı sosyal durumlarla iç içe olması, uygulamaya dayalı eğitim görmeleri, ancak Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun öğrencilerin daha teorik bir eğitim almaları bunun bir sebebi olabilir.

5. ÖNERİLER

Araştırma bulgularının sonuçları doğrultusunda Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı için şu öneriler sunulabilir:

- Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı koordinatörleri programı tanıtıcı seminer/bilgilendirme toplantılarını aralıklı olarak düzenlenmeli, programın gerekliliğini ve önemini anlatılmalıdır.
- Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programı ile birlikte yurt dışına giden öğrencilerin deneyimlerinden yararlanılması için bilgilendirme toplantılarına katılımları sağlanmalıdır.
- Yurtdışına gidecek Erasmus öğrencilerinin dil yeterliliğinin sağlanmasına yönelik gitmeden önce yabancı dil hazırlık kursları verilmelidir.
- Öğrencilerin akademik tutumlarıyla ilgili olarak üniversite ve bölüm koordinatörleri tarafından öğrencilere gidilecek ülkenin akademik ortamı hakkında da bilgi aktarılmalı ve derslerin önemi anlatılmalıdır.
- Öğrencilerin gidecekleri ülke ile ilgili bir oryantasyon çalışması üniversite Erasmus öğrenme hareketliliği programı koordinatörlüğü tarafından yapılmalıdır.
- Bölüm koordinatörleri Üniversite Erasmus Koordinatörlüğü tarafından düzenli eğitime tabi tutulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Atalay, S. (2007). *Bologna Süreci Bilgilendirme Toplantısı*. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa 30.05.2005.
- Arndt, R. T. (1984). Rethinking international education. In W. C. Olson & L. D. Howell (Eds.). *International education: The unfinished agenda*. Indianapolis, IN: White River Press.
- Aslan, B. and Jacobs, D. B. (2014), Erasmus Student Mobility: Some Good Practices According to Views of Ankara University Exchange Students. *Journal of Education and Future*, 5, 57-72.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., K. Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, İstatistik Araştırma deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Pegem Akademi, Ankara.
- Daloğlu, A. (Ed.) (2013). *Giden ve Gelen Öğrenci Anketi Değerlendirme Raporu*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Değişim Programları, ODTÜ Uluslararası İşbirliği Ofisi.

- Demirer, K. (2015). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim sistemindeki personelin Erasmus Personel hareketliliği programına katılımına yönelik bir değerlendirme. *Açıköğretim uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 82-102.
- Dolga, L., Filipescu, H., Popescu-Mitroi, M. M. and Mazilescu, C. A. (2015). Erasmus mobility impact on professional training and personal development of students beneficiaries. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 1006-1013.
- Erasmus Programı Hareketlilik Faaliyeti İstatistikleri 2010–2011. T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Avrupa Birliği Gençlik ve Eğitim Programları Merkezi Başkanlığı Türk Ulusal Ajansı. http://www.ua.gov.tr/docs/halklaili%C5%9Fkiler/Erasmus_istatistikleri.pdf?sfvrsn=0 İndirme tarihi: 05.07.2013.
- EU Council (2009). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020), Official Journal of the European Union.
- İlter, B.G. (2013). How do mobility programs change efl students point of view?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 181-188.
- Kabakçı, G. Z., Şimşek, B. (2015). Kültürler Arasında Göçmen Haller " Erasmus Maceram" Digital Hikayeler. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 153-185.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri Kavramlar İlkeler Teknikler. Nobel Yayınevi.
- Kasalak, G. (2013). Öğretim Elemanlarının Erasmus Personel Ders Verme Hareketliliğine İlişkin Görüşleri: Akdeniz Üniversitesi Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3 (2), 133-141.
- Kealey, D. J. (1990). Cross-cultural effectiveness: A study of Canadian technical advisors overseas. Hull. Quebec: Canadian International Development Agency.
- Kurulgan, M. and Yörü, H. A., (2013). Erasmus Öğrenci Hareketliliği ile Anadolu Üniversitesine Gelen Öğrencilerin Kütüphane Memnuniyet Düzeyi. *Bilgi Dünyası*, 14(1), 114-140.
- Korkut, F. and Mızıkacı, F. (2008), Avrupa Birliği Bologna Süreci ve Türkiye'de Psikolojik Danışma Eğitimi. *Education Administration:Theory and Practice Winter*, 53, 99-122.
- Mutlu, S. (2011). Development of European Consciousness in Erasmus students. *Journal of Education Culture and Society*, Wrocław, 2, 87–102.
- Mutlu, S. (2013). Erasmus Koordinatörlerinin Türk Üniversitelerinin Erasmus Öğrenci Değişim Programına Katılımı ve Türk Erasmus Öğrencileri Algısı. *E-International Journal Of Educational Research*, 4 (3), 95-127.
- Özdemir, S. A. ve Kafkas, A. (2010). Üniversite öğrencilerinin Erasmus Öğrenci Hareketliliği Programına İlişkin Farkındalık ve Tutumları. 1. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretimi Kongresi., 13-15 Mayıs
- Özden, G. (2013). Yükseköğretim Kurumlarında Erasmus Programının Değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi Örneği). *Education Administration:Theory and Practice*, 1 (19), 61-98.
- Önder, R.K. ve Balcı A. (2010). Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının 2007 yılında programdan yararlanan Türk öğrenciler üzerindeki etkileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 9(2), 93-116.

- Orhan, Z. A. (2005). AB Sürecinde Eğitim Ve Eğitimin Ekonomiye Etkisi (Türkiye-Avrupa Analizi). *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 167, Ankara.
- Robertson, R. (1999). Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür (Çeviri: Ü. H. Yolsal), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Sağlam, M., Özüdoğru, F. ve Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, VIII (1), 87-109.
- Saliba, M. (1995). An institutional framework for international education. In J. Callega. (Eds.). *International education and the university*. Bristol. PA: Jessica Kingsley.
- Sorbonne Ortak Bildirgesi. (1998). İnternette alınma tarihi:10.04.2016 <http://www.yok.gov.tr/web/uluslararası-iliskiler/sorbonne-bildirgesi>.
- Süngü, H. “Yüksek Öğretimin Avrupa Birliği Politikalarına Girmesi ve Genişlemesi” İnternette alınma tarihi:10.04.2016 http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_358.pdf
- Toprakçı, E. (2004). The European Union Action Programme in the Area of Education” (A Comparative Analysis). *Education and Science (TED)* 29 (131), 83– 92. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/index>
- Türkoğlu, A. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler. *Milli Eğitim Dergisi*, 33, 167.
- Yağcı, E., Ekinçi, C. E., Burgaz, B., Keçecioglu, H. ve Ergene, T. (2007). Yurtdışına giden Hacettepe Üniversitesi Erasmus Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 229-239.